

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési ár:

Egész évre 5 frt. Vidékre 5 frt. 50 kr.
Fél „ 2 „ 50 kr. „ 2 „ 75 „
Egyes szám ára 10 kr.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Jabukai utca: 121.

Ide küldendő a lap szellemi és anyagi részét illető minden közlemények.

HIRDETÉSEK DIJJA:

Három hasábos petítor 6 kr. Nyiltéri három hasábos petítor 10 kr.

Bélyegdíj külön minden hirdetésért 30 kr.

A magyar dalkör évi közgyűlése.

Három évvel ezelőtt alakította meg ezt az egyesületet egy hazafiúi érzésben felbuzdult ifjú csapat, egész eddig az egyedüli egyletet, a mely a társadalmi téren a magyar szónak, hangnak, szellemnek tért és érvényt hódítani igyekszik.

Szívitukból üdvözöljük a lelkes töredéket, a mely eddig a fontos egyletet vállán hordozva fenntartotta, s a mely a mult vasárnapi közgyűlésbe összehitt, hogy fenntartása mellett demonstráljon és e demonstrációból új erőt és buzgalmat merítsen.

Fennen üdvözöljük, mert az egyesület nem épen könnyű időket élt át, sőt nehéz napokat látott. Szívós erővel és becsvágygyal teljesítette a magára vállalt hivatást, habár nem találkozott mindig azzal a pártolással, felkarolással, a melyet azok részéről joggal várhatott volna, a kik véréből való vér, szelleméből való szellem.

Nem csoda, hogy ily körülmények közt — a hogy a titkári jelentés fájlalva említi fel — az egyesület is ittott ernyedni kezdett, s a bomlás észrevehető jelenségeit tüntette fel.

De épen ezért mély és nemes belátással hangsúlyozá a közgyűlésen az egyesület elnöke, hogy épen ily mostoha viszonyok közt van a magyar dalkörnek az a fontos hivatása, hogy a szétartó elemek közt képesül szolgáljon, hogy a lélek nélkül tengő testnek lelkévé, élettojévé, serkentőjévé váljék.

És hangos örömmel jelenthetjük, hogy e tekintetben nemesak az egyesületben uralkodó szellem, hanem a magyar közönség

részéről is a legbiztatóbb jelenségek mutatkoznak. Hat nagymérvű és nagylelkű adományt konstatálhatunk az illető adakozóknak maradandó érdemüül és követendő fényes példaképen.

Gromon Dezső kormánybiztos (100 frttal), Kutiánya János vállalkozó (300 frttal), Dessewffy Izidor törv. bíró és az egylet elnöke (100 frttal), dr. Radda Ignác ügyvéd (50 frttal), ifj. Radda Mihály (50 frttal) és Körmeny József reálgym. tanár (50 frttal) az egylet alapító tagjaivá lettek.

A közgyűlés, a melyen a működő tagok teljes, a pártolók nagyon hiányos számban jelentek meg, rendesen folyt le. Főtárgya, a tisztújítás, a következők megválasztásával ejtett meg. Elnök: Dessewffy Izidor. Alelnök: Martin Imre. Titkár: Wigand János. Pénztárnok: Pély István. Levéltárnok: Gollaries Károly. Választmányi tagok: Körmeny József, Messer Fülöp, Bachmann Antal (pártolótagok) és Klempai Elek, Csákány Emil, Csépi (működő tagok.)

Az egyletnek jelenleg 15 működő tagja van. Reméljük, hogy e szám legközelebb öregbedni fog és növekedni az egylet ereje és dicsősége, dicsőségére és gyarapodására a fennkölt ügynek, a melynek szolgálatában áll!

A közegészségügy.

Századunk legfontosabb vívmányainak egyike a közegészségügy nagy horderejének felismerése és méltatása.

Bíró uram Zsófikája.

Eredeti novelle.

Irtá: Marton János.

A legközelebbi időkben oly szomorú hírnévre vergődött Tisza-Eszlártól körülbelül harmadfél mértöldnyi távolságra van egy kicsi erdő, melyen túl, egy szeliden emelkedő halmon a „Betekints” esárda romjai láthatók.

A fáradt utasok örömet pihennek meg e romokat körülvevő búsuló nyírfák árnyában, melyeknek sűrű lombjaival a esintalan szellő enyeleg, regélve nekik a régi jó idökről, a takaros csaplórosnéról, ki ezüsthangú gyujtó dalával esaloggatta ide a szerelemre oly könnyen lobbanó s örökké szomjas nyalka betyárokat, hogy velük mulasson és szerzeményeket, melyhez gyakran vér tapadt, megossza.

Én is, egyszer evre utazván, megpihentem e romok között s mert a jó Isten neglehetős élnék fantáziával megáldott, hát kezdtem belemertülni a régi jó idök életébe, a midön képzeletem bizarabbnál bizarabb képeket varázsolt lelkem elibe. Ott a hosszú asztal mögött látom az öreg, barna czimbalmost, ki egykedvűen veregeti hangszerét, csak ha egy-egy tüzrölpattant menyecske táncforgásban nagyon közel talál jöni hozzá, teste megrezzen, szeméi lángot vetnek s hangszere, mintha csak érző szív volna, oly fájdalmasan kezd zengetni, hogy az ember szinte sírva fakadna rajta. Oh, hisz ő is volt egyszer fiatal, teli boldogsággal, reményvel, szerelemmel, de hiába, mikor eljött a

Sok idő kellett ahhoz, hogy az eszmék ebben az irányban megtisztuljanak a tudatlanság és előítéletek salakjától; a természet-tudományok általános haladása, az észszerű s természettani törvényeken alapuló kutatás-alkalmazása az orvosi tanokban s a phülanthrop főrekvések, melyek századunkat jellemzik, voltak ama mozzanatok, melyek a közegészség érdekeit előtérbe helyezték.

A világ sorsát intéző államférfiak között Lord Beaconsfield volt az első, ki a szönyegen levő ügyben állami akcióit indított s a hatalmas Britannia és India császárnője az angol parlamentet megnyitó beszédében kijelentette, hogy a közegészségügyi intézmények az általános jólétre legnagyobb fontossággal bírnak s hogy a törvényhozásnak foglalkozni kell amaz eszközök megállapításával, melyek a közegészség fenntartására szükségesek.

Egy böles s a tudományokat nagyra-becsülő király II. Leopold élére állott amaz üdvös mozgalomnak, melynek folytán létesült az első egészségügyi s életmentési kiállítás Brüsszelben s midön azt a trombiták harsogása mellett megnyitotta, örömmel üdvözölték a világ minden részéből egybegyűlt apostolai a tudománynak ama fejedelmet, kinek uralkodása alatt a kürtök harsogása nem háborut és pusztítást hanem békét és alkotást jelent.

Angusta német császárné, Rudolf trónörökös, Károly Lajos főherceg, Frigyes Vilmos német trónörökös s Albert Edward angol trónörökös léptek fel a közegészségügyi kongresszusok és kiállítások hatalmas védnökei gyanánt, s fényleg is befolytak azoknak szervezésébe és megnyitásába.

nyár és leperzselé boldogságát, reményét, szerelmét pedig a tél megfagyaszta... Az asztaltól, jobbra, egy sötét zugban egy mogorva suhanéz esikorgatja fogait, ökökre szorítja kezeit, mert hisz azt, a kihez ő áhitattal feltekint, kit jobban szeret, mint az édes anyját, az uraság ispánja tánczoltatja; no, de kell, hogy egyszer vége szakadjon a mulatságnak, ketten mennek ugyan haza felé, de csak egyikükre virrad majd fel a regg...

Ki tudja még meddig elmerengtem volna a saját képzeletem alkotta ily képeken, ha Bandi, az öreg, beesthetes kocsisom fölne ébreszt, sürgetve a tovautazást.

— Lásd, Bandi, szóltam mélabús hangon, mialatt kocsimra ültem. — olyan az élet. Tegnap vigság, mulatság, fény, boldogság, ma sötét bú, enyészet. Hány ember lelhetett e esárda falai közt örömet, tán boldogságot s most nézd: romokban az egész.

Az öreg Bandi egyet suhintott ostorával s a két ló mint a villám kezdett a homokos úton száguldozni; azután elővette pipáját, dohányzacskóját s mialatt vágyujtott, szöll:

— Hej, hies esárda volt az a maga idejében, tekintetes uram.

Erre aztán elhallgatott s oly sűrű füstfelleget kezd esalogatni makrapipájából, mintha gőzösnék vélte volna azt.

— Hát ismerted-e te a Betekints esárdát, Bandi, kérdem kívánesian.

— Én e? tekintetes uram. Hát hogyne ismerném, mikor még azt is tudom, kinek hitták az utolsó esáplárosnját és mit vétett az eszemadta.

Szépirodalmi csarnok

Szép Erzsi.

(Burns.)

Mielőtt elválnánk, rózsám,
Vesd reám kökény szemed,
S nyugtasd rajtam, kit kétség öl,
Mert széttéped szívemet!
Vesd reám szemed, szép Erzsi,
Hogy, ha már szived hideg,
Szerelem helytt sugarából
Hü barátságot vigyek.

Mit vétettem, drága kis lány?
Bűnöm — hogy szivem tiéd;
De feldűlnád nyugalmát, ki
Érted adná életét?
Mig egy esőpp vér lüktet bennem,
Érted sajt a fájdalom;
Vesd reám hát kökény szemed
Utoljára, angyalom.

A kis méh a rózsá kelyhén,
Mikor déli nap ragyog;
Az enyelgő piczi tündér,
Feljövén a esillagok;
A költő, kinek szemében
Hlet lángol fényesen,
Nem érez oly kéjt, gyönyört, mint
Melyet arezod nyujt nekem!

Sköt eredetiből:

Anyási Szekrényi Lajos.

S hogy magok a fejedelmi ivadékok miképen érdeklődtek a közegészségügy előbbre vitele körül, fényes bizonyítékát szolgáltatotta annak Frigyes Vilmos a német birodalom trónörököse.

Köz tudomás szerint a berlini egészségügyi kiállítási épület 1882-ben közvetlenül a megnyitás előtt a lángok martaléka lett, még füstölögtek a romok és helyenkint egyes lángok csapkodtak fel, midőn a koronaörökös saját elnöklété mellett egybehívta a kiállítási végrehajtó bizottságot s bizalmat öntve a csüggedőkbe csakhamar kimondotta a határozatot, hogy a kiállítás újjáalakítandó, mi meg is történt s eredményei dícsőségére szolgálnak nem csak a német birodalomnak és Ausztriának, hanem Magyarországnak is, melynek kiállítási tárgyai teljes sikert arattak.

A német birodalomban felállított a birodalmi egészségügyi hivatal, melynek szakértő igazgatója és hivatalnokai komoly munkájoknak megfelelő eljárásban részesülnek.

Magyarországon megalakított az országos egészségügyi tanács és új életet öntött a teljesen posványosodásban levő közegészségügyi intézményekbe, előkészítette az 1876. évben megszavazott és szentesített egészségügyitörvényt, indokolt javaslata következtében létrejöttek a közegészségügyi tanszékek a magyar kir. egyetemeken, s üdvös működése által a közgazdasági téren is nagy vívmányokat biztosított az országnak.

Ha valahol, úgy Magyarországon van arra szükség, hogy kormány és törvényhozás folytonosan éber figyelemmel kísérjék az üdvös egészségügyi törvény végrehajtását, s hogy azok, kik a nemzetet vezérelni hivatvák, igyekezzenek érdeklődést kelteni az oly intézmények iránt, melyektől nagy részben függ a magyar állam ereje és életképessége.

Törvényeink s szabályaink úgy a tudomány mint czélszerűség tekintetében semmi kívánni valót nem hagynak, a világ elsőrendű szaktudósai azokról a legkedvezőbbben nyilatkoztak, ámde mit érnek azok, ha kivételük s alkalmazásuk a gyakorlati életben nemzeti gyarapodásunk legnagyobb kárára elhanyagoltatik.

A népben, elterjedt hiedelemmé vált, hogy az egészség és annak fenntartása esetlegességen alapulnak, s hogy a közegészségügyi állapot a végzettől függ; ez előítélet kifejezést talál azon nagyon is gyakran hangoztatott közmondásban: „halál ellen nincs orvosság.”

Ezzel ellenkezőleg a közegészségügy érdekében tett intézkedések hatalmas gátot

vetettek a középkor dúló járványainak s a korai halálozások számát csökkentvén a mivel államokban lakó népek közép életkora folyton növekedett és növekedik.

Századunk vívmányaihoz tartozik, hogy a közegészségügyi felkarolására majdnem minden művelt államban társulatok alakultak annak előmozdítására, melyekben nemesak a szoroson vett szakférfiak, hanem az értelmiség és vagyon képviselői is nagy számban vesznek részt.

És valóban az ismert közmondás: „Segíts magadon s megsegít az isten” semmire se alkalmazható jogosabban, mint az egészségügyi intézmények fenntartását s javítását célzó törekvésekre; társadalmi uton kell tekintetben a kormányzatot fontos teendőnek kivételében segíteni s az értelmiségnek feladata közös erővel lerombolni az előítéleteket, melyek a nép nagy részénél a fejlődést hátráltatják.

Századunk értelmisége bőlesen belátta az egészségügyi intézmények nagy horderejét, hazafias kötelességünk nekünk is előre haladni azon az ösvényen, melyen nemzeti jólétünket megszilárdíthatjuk.

Városunk és vidéke az eddigi tapasztalatok és statisztikai adatok tanúsága szerint nem különösen kedvező az egészségügyre nézve. A járványok mindenahol kedvező talajra találtak itten, egyrészt a sik és posványos talaj, a szeszélyes klíma, másrészt az ezekkel szemben való hiányos védekezés és elégtelen intézkedések folytán. Csak utóbbi időben is úgy az erőszakosabb, mint a szelidebb természetű gyermek betegségek, torokbajos járványok, azonkívül a sürgő lázák, hurutok stb. lépten nyomon az év minden szakában kísértettek a megrémült lakosság közt. Hozzá az egyptomi szembetegség, majdnem ijesztő mérvben való elterjedésére érteztünk. Az utóbbi ellen a hazai kormány-nak magának kellett egy orvos kiküldése által fellépni.

Nagyideje hogy városunk a közegészség tekintetében körültekintőbb legyen és gondosabb tevékenységet fejtsen ki.

A víz minemisége tudvalevőleg rendkívül fontos tényező, azaz kérdés a közegészségre nézve, s eddigi laikus tapasztalatainknál fogva városunkban a víz általában elég aggodalomra ad okat. Ennek megvizsgálása, alkatrészeinek, hatásának megállapítása egyik sürgős feladata volna városunk erre hivatott közegeinek. Ha-

A két testvér, kik különben külön laktak, véghetetlenül szerette gyermekét, hisz, eltemetvén feleségeiket, leányaikon kívül senkijök sem maradt, kin szeretettel csüngtek volna.

Mindkettő szentül meg volt győződve, hogy úgy Zsófia, mint Pannika szívét más nem is töltheti be, mint a gyermeki szeretet, az apához való ragaszkodás, meg aztán a házi gond, mert a háztartást a két leány vezette.

Hja, de a két jó öreg elfelejté, hogy „a virágnak megtiltani nem lehet, nyílik biz az, ha eljő a kikelet...”

Ki is tudta volna a két leány megtiltani, hogy ne szeressen, mikor éppen élték tavaszán voltak, tehát abban a korban, melyben a leányszív oly hevesen tud dobogni...

Zsuzsika estenként, a midőn édes apja már lenyugodott, a kis kútra járt vizet hozni reggelre, ott találta Pannika leányasszonyt is és míg a korszók megteltek, a két testvér édesen elesvegett.

Igy szokták ők ezt meg gyermekeségük óta. Igaz, gyermekeségük óta, csak hogy nem mindig várta ám valaki a kútnál, mint teszem egyik vasárnap a Fekete Bandi, kinek később az a szokása volt, szintén a kis kútnál megitatni a lovait.

Mig a lovak ittak s a korszók megteltek az alatt sok mindenfélét összefecsegett a három gyermek. Bandi egy ideig nem tudta, hogy szíve melyik leányhoz vonzódik inkább, mert mindkettő egyformán szép is, kedves is volt.

(folyt. köv.)

nemhát ez más nagyobb városokban is el van hanyagolva.

De itt van a városi csatornák ügyetlen ügye, a mely meglehetősen, sőt könnyelműen el van hanyagolva. Minden utcában, találunk fénylő, terjengő tócsákra, poesolyákra, a melyek az egész éven át emberi kéztől egészen háborítatlanul hevernek és gőzölögnek.

Ajánljuk e rendezetlen fontos ügyet illetékes hatóságunk figyelmébe! — 6.

HELYI HIREK.

* **Stancsich György** főispán úr a hét elején városunkba visszaérkezett.

* **Apflug-Messer** féle, az előbbi ellen az utóbbi által rágalmozás miatt indított sajtóperben jan. 30-án történt meg a helyb. törvényszéknél a végtárgyalás. A törvényszék Plug Gyulát vétkesnek találta és hat heti fogságra meg 50 frt pénzbírságra ítélte. A kir. ügyész valamint a vádlott felebeztek.

* **Új honvédtisztek.** A hivatalos lap jan. 29-i számában Ö felsége a magyar kir. honvédség szabadságot állományában 156 volt altiszte hadnagyokká nevezett ki, köztük Barbierik Titus helyb. polgáriskolai és Wigand János reáliskolai tanárt és lapunk szerkesztőjét.

* **A helyb. magyar dalkör** ma febr. 3-án a Weifert-féle sörházban tartandó dalestélyének nem lesz határozott programja. A működő tagok társasestély lesz, dalok előadásával és sorsjáték rendezésével egybekötve, s az alkalomból esetleges táncz se lesz kizárva. A pártoló tagok vendégeket is hozhatnak magokkal. Belépti díj nincs. A sorsjátékhoz ajándékokat Lócz József, mint a rendező bizottság elnöke fogad el.

— **Vereskeresztgyuleti közgyűlés.** A magyar szent korona országai veres kereszt egylet pancsovai városi választmány a folyó évi január hó 27-én tartott közgyűlésének lefolyása.

A közgyűlés a választmány 1883 évi jelentését tudomásul vette; — az egylet vagyona kezelésére vonatkozólag a számvizsgáló bizottság által átvizsgált és helyeseknek talált számadások alapján a választmánynak és pénztárnoknak a felmentvényt megadta.

A választmányból az alapszabályok 11-§ értelmében kilépett Christian Antalné, Feymann Gyulané, Fischgrund Adolfné, Fritsch Fülöpne, Jagodics Sándorné, Miloschev Györgyne, Mayer J. Gné, Spirta Döméné, Christian Antal, Graff V. A., Radda Frigyes tagokat újra, továbbá Győrics Döme helyébe, ki elfoglaltsága miatt kérte, hogy kijelölésbe ne hozatnék, Dr. Kaszapinovic Svetozár egyleti tagot választá meg. Számvizsgálókká pedig Fritsch Fülöp, Radda Frigyes és Christian Balázs választattak. — A központi igazgatóság 1883 évi május hó 25-én 868 sz. alatt kelt értesítéssel a helybeli fiókegylettel közölt, a magyar sz. korona országai veres kereszt egyletének 1882 évi jelentésében foglalt, az egylet 1882 évi állapotának és eddigi működésére vonatkozó főbb

A belgrádi muzeumról.

Belgradhoz története minden korszakában soknemű szálakkal fűződik a diosó Hunyady neve. A monda Sibinyáni Jankoja mint világra szóló hős Hunyadi János vijja Lándorféjervárt a pogánytól; s ki a törökök százados dúlása után az az országgal együtt e várost is visszaszerelvén, nemzetének mintegy újra alapítója lón, annak hitvese magyar leány volt, Hunyady grófnő. S a fejlődő országnak, a haladó városnak egyik érdekes és nagyjövőjű kulturai intézményéről, a belgrádi szerb nemzeti muzeumról a fiatal szerb királynak egy magyar rokona, gróf Hunyady László, értekezett f. h. 22-én igen érdekesen az országos régészeti és embertani társulatnak a magyar tudományos Akademia kis termében tartott közgyűlésén.

Annak a szakadatlanul nagyszerű panorámának, a melyet az aldunán felfelé utazó elé a folyam jobb partja tár, úgyszólván, utolsó nagyrdekü pontja a szerfelett pittoreszk fekvésű Belgrad, a régi világhírű vár, majdan a kereszt és félhold százados küzdelmeinek nem egyszer forduló pontja, most egy serdülő ország virágzásnak indult modern irányban haladó fővárosa. A magaslaton elterülő újabb keletű városrészből impozansul kiemelkedik és messze ellátszik a szerb főiskola palotája, a melyet Anastasia Misa őrnagy ajándékozott a nemzetnek. Ebben az épületben van elhelyezve a szerb nemzeti muzeum is, a

mozzanatoknak továbbá az 1873 évi május hó 7-én tartott közgyűlés határozatainak előadása után a közgyűlés, a kifejtettek által az egylet özműködését kitérve látván, tudomást szerzett azon üdvös intézkedésekről, melyeknek előmozdításában ezen városi választmány tagjai, ha esékly mérvben is erkölcsi és anyagi támogatások által részeseeknek mondhatók és a jelentés öryendetes tudomásul vétetett. Továbbá az igazgatóság 1883 évi július hó 2-án 1031 sz. alatt kelt azon felhívása adatott elő, hogy a választmány a bevételből ötöt illető $\frac{1}{2}$ -nak megfelelő részét a Temesváron vett, béke idején a beszerzett sebesült szállító oszlop és egyéb a sebesült és beteg harcosok sorsának könnyebbitésére szolgáló készletek elhelyezésére, háború esetén pedig kórházberendezésére szolgáló épület és itt elhelyezendő kocsik s felszerelések jó karban tartására és megőrzésére fordítsa. A közgyűlés e felhíváshoz képest megszavazta a központi alap illetményének levonása után fennmaradó évi jövedelme egy harmadát az érintett célra és a választmányt e határozata örvényesítésével megbízta. — Végül a győri vízkárosultak javára rendezett könyöradomány gyűjtés alkalmával különös tevékenységök elismeréseként Christian Matild és Radda Anna egyleti tagoknak, valamint a lefolyt évben az egylet érdekében kifejtett működésükért az egylet titkára és pénztárnokának köszönetét nyilvánítja.

Január hó 28-án az egylet választmánya eddigi tisztviselőinek újból megválasztása mellett megalakult és egyleti orvosnak Dr. Grigorievics Illés városi titkári főorvost és egyleti tagot választá.

* **A „Deutsche Männergesangsverein“** idei farsangiestéje (Juxabend) igen kedélyesnek és a productiók tekintetében igen kiválóknak ígérkezik. A „Mannschafft am Bord“ cz. operettet fogja előadni, többnyire azokkal az erőkkal, a melyek tavaly a „Flotte Bursche“kat oly rendkívüli sikerrel mutatták be kétszer is. Lesz még egy vígjátéki előadás és a mit különösen ki kell emelnünk, az egylet az idén a magyar közönséggel is számol és megfelelő magyar piéce-t is vesz fel programjába. Nevezetesen Rechnitzer István ur e kitünő komikus elő fogja adni a „tudós hetes“ című bohókás magánjelenetet, a melyet Udvardi Sándor lapunk jeles munkatársa magyarul írtott — igen sikerülten. E darabra valamint az egész estére előre is felhívjuk közönségünk figyelmét.

* **Faczér cselédek** — a hogy illetékes helyről értesülünk — mostanában feltűnő számmal csavarognak bejelentés nélkül a városban és alkalmi és szerzői lesznek sok nemű kihágásnak és bűnnek. Figyelmeztetjük a kapitányságot, hogy az ilyeneket el szokás toloncoztatni. Sátoros cigányok is kovályognak szerte a városban és városon kívül — minden hir nélkül.

UJDONSÁGOK.

A m. tud. akadémia jan. 24-én összes ülést tartott. Főtárgyát tette Tanárky Gedeon államtitkár emlékbeszéde Molnár Aladár felett. Kitünően jellemezte Eötvös közokt. reformtörvényseit, a ki Molnár a közoktatás ügybe belevonta s aztán Molnár nagy mérvű tevékenységét a nép és nőnevelés terén. A tárgyhöz fűzte a

melyet az értekező nagyobb vonásokban, szakismerettel és rokonszenvenvel ismertetett.

Felolvasásának lényeges tartalmát közöljük:

A muzeumot nem rég alapították, fejlesztésére szerény erkölcsök állanak rendelkezésre; természetesen tehát, hogy az intézet még a kezdetlegesség stadiumában van. A képtári osztályban kevés olajfestmény van, többnyire arczkép, a melyeket nem művészeti értékök tesz becsessé, hanem az ábrázolt személyek, a nemzet szabadsághőseinek kegyeltes emléke.

Az archaeologiai osztály nem nagyon gazdag történelemelőtti tárgyokban. A kőkorszakból néhány szerszámot mutat fel, melyeket mind Szerbiában leltek; a bronz korszakból több ütő és vágó eszköz, kard, kopja, tű; s néhány disztárgy, pl. karperecz. Görögországi maradványok száma csekély; jelentékenyek a római régiségek, sirkövek, téglák, edények, bálványok. Ezeket nagyobb részt Szerbiában hozta napvilágra többnyire a véletlen, mert tervszerű rendes ásatásokról még nem lehet szó, pedig bizonynyal nagyérdékű eredménnyel járnának. A római tárgyak közt legnevezetesebb az 1859 iki ezüst lelet, a melyre egy pástorfi bukkant. Egy teljes áldozó garnitúra, több ezüst patinával és kanállal érdekes feliratokkal. — Van még több római ékszer, fibulák, aranygyűrűk, stb. a melyek nagyrészt sírokból kerültek elő. Római eredetű egy vasálarez egész fejre és egy rézálarez csak az arczra, továbbá félgömbalaku bronz sisak. Legértékesebb a római éremgyűjtemény, a melyben igen nagyszámú s a későbbi császárok korából ritkább pénzek vannak.

kor viszonyainak festését is s végül azt apostrofálta, hogy Magyarország állami életében mennyire van szükség egy új osztályra, a mely — köznapiabban szólva, mint ő — dolgozzék. Keserűen szolt az arisztokracia ellen, a mely kosmopolita és a gentry ellen, a mely előtt nincsen magasabb eszme. Az állam fenntartásának munkálásában nélkülözhetlen ma az a demokracia, melynek legyvere a szorgalom; ennek képét látja ő Molnár Aladárban.

Az emlékbeszéd után Fraknoi titkár jelentést tett az akadémia vagyonáról, a mely már túlhaladja a két milliót. — Azt is jelenti hogy Gál E. ügyvéd felajánlotta Csokonai kéziratát.

A Kisfaludy-társaság jan. 30-ki ülésén Bartók Lajos „Barangolás“ cz. nagyobb költeményével székfoglalót tartott. H. Arányi Kornél „A féltékeny orvos“ cz. vígjátékából olvasott fel részletet, Gr. Zichy Gézáttól Szász Károly szavalt el három költeményt és P. Szathmáry Károly „Rege a tünderkirálynéről“ cz. népies verset olvasott fel, a mely tulajdonkép király-nénekről szól.

Klinkerfues a németek nagy csillagásza Göttingában, jan. 29-én agyonlőtte magát. Tettének oka, hogy egy kisebb tehetség mellett mellőzték, ennek folytán ivásnak adta magát és búskomorságba esett.

A polgári házasságra vonatkozó törvényjavaslata nézve a képviselőház azt határozta, hogy leveszi napirendről s a jövő szezsonban hasonló javaslatot fog a förendiek elé terjeszteni. Irányi D. ismét a kötelező polg. házasság mellett szolt.

A bécsi reichsrathban a héten nagy vita volt a felett, vajjon Auszriában melyik az állami nyelv. Azt határozták, hogy elvileg nem döntik el a kérdést.

A magyar hírlapirodalom az 1884-ik évben. A „Vasárnapi Ujság“ e heti számában közli idős Szimney József szokásos évi kimutatását a magyar hírlapirodalomról. Az elmúlt évben összesen száz hírlap és folyóirat keletkezett; megszűnt 54. Az első magyar hírlap 1780-ban jelent meg Pozsonyban („Magyar Hirmondó“). Pestnek pedig 1788-ban volt először magyar lapja „Magyar Merkurius“. 1830-ban összesen tíz magyar hírlap és folyóirat jelent meg; 1847-ben 33; a következő mozgalmas két évben 86, de 1850 elején már csak 9 lap adatott ki magyarul, 1854-ben már husz magyar lap volt, 1864-ben 52, azután 1867-ban 80, 1868-ban már 140 s azóta emelkedik. 1873-ban már 201 volt, 1879-ben 324, 1883-ban 410, most pedig 482.

Helyek szerint osztályozva 1884 elején megjelent: Budapest 222, Aradon 3, Aranyos-Márothón 3, Baján 3, Balassa-Gyarmaton 3 Békéscsábán 3, Békés-Gyulán 1, Beregszászon 1, Beszterezebányán 1, Buziáson 1, Csurgón 1, Czegléd 2, Debreczenben 8, Deésen 1, Déván 1, Devecserben 1, Ezerben 6, Eperjász 1, Esztergomban 4, Félégyházán 1, Felső-Bányán 1, Fiumében 2, Gyomán 2, Gyöngyösön 2, Győrött 7, Győr-Szent-Mártonban 2, Gyula-Fehérvárt 2, Gyurón 1, Hajdu-Böszörményen 1, Halason 1, Hód-Mező-Vásárhelyen 3, Ipolságon 1, Jászberényben 2, Kalocsán 2, Kaposvárott 5, Karczagon 2, Kassán 6, Keekskemén 4, Keszthelyen 1, Kézdi-Vásárhelytől 1, Kolozsvárott 14, Komáromban 4, Korponán 1, Kölesden

A középkori tárgyak közül említést érdemel egy vassisak rézgombokkal, egy tatár eredetű vassisak, két kard (1441 ből). A szerb fejedelmekről származó régiségek közül nagyérdékűek Dusán czár aranytárgyai: egy kis arany kereszt, (ereklje) Dusának katonái érdemrendje, Dusán arany érmei, a melyeket 1875-ben a szerb kultuszministerium ajándékozott a muzeumnak. Brankovics György despotától van két feliratos harang (az egyik 1454-ből) és egy kard vérynomokkal, pengéjén csillag, felírás az 1428. évszám.)

Magyarhoni tárgyakban e gyűjtemény épen nem gazdag. Néhány ezüst és arany érmen kívül értekező tüzetesen ismertetett egy 1872. talált, terjedelmesebb latin felirattal ellátott magyar eredetű kardpengét.

A „Végvidék“ tudósítója nagyérdékkel várta a fölolvasonak nyilatkozatát arról a magyar honvédszázalóról, a mely az utolsó szabadságharcz után került Szerbiába, nem ugyan mint hadi trophaeum, hanem más uton-módon. Ezelőtt két évvel még mutogatták ezt a lobogót a belgrádi muzeumban, és e sorok írója szót emelt akkor ez ügyben a hazai sajtóban. Gr. Hunyady ezt a zászlót nem említette meg. Nem valószínű, hogy elkerülte volna figyelmét, s így e magyar nemzeti ereklje talán nincs többé a belgrádi muzeumban. Érdekes volna tudni, hová lehetett?

Felolvasó még bővebben értekezett a régi belgrádi várról, a melyről gr. Hunyady kissé túlzottan állítja, hogy bástyái és tornyai most is

1. Körmenten 1, Köszegen 1, Kunszentmiklóson 1, Léván. 1, Liptó-Szent-Miklóson 1, Losonezon 1, Lugoson 1, Magyar-Ovárótt 3, Makón 2, Magyar-Nemegyén 1, Máramaros-Szigeten 4, Maros-Vásárhelytől 3, Miskolczon 5, Mohácsoson 1, Monoron 1, Nagy-Bányán 2, Nagy-Becserekén 1, Nagy-Enyeden 1, Nagy-Kanizsán 4, Nagy-Károlyban 1, Nagy-Kikindán 2, Nagy-Körösön 1, Nagy-Szombatban 2, Nagy-Váradon 5, Nyiregyházán 3, Nyitrán 5, Ocsházán 2, Pancsován 1, Pápán 2, Pécsen 6, Pozsonban 6, Rimaszombathban 1, Rozsnyón 1, Sárospatakon 1, Sátoralja-Ujhelyen 2, Selmeczen 3, Seps-Szenti-Györgyön 2, Sirokán 1, Sopronban 3, Szabadkán 3, Szarvason 2, Szatmár-Németiben 2, Szegeden 3, Szegzárdon 3, Székelyhidon 1, Székes-Fehérvárott 4, Szentesen 2, Szilágy-Somlyón 1, Szolhokon 5, Szombathelyen 6, Tapolezán 1, Tatában 1, Temesvárott 6, Trencsénben 1, Uj-Tátrafüreden 1, Ujvidéken 1, Ungvárt 5, Vácson 2, Veszprémben 5, Zala-Egerszegzen 1, Zentán 2, Zilahon 1, Zomborban 2. Külföldön: Bécsben 1, Összesen 1884 elején a fővárosban 222, a vidéken 106 helyen 259 és 1 külföldön jelent meg (Míg a múlt 1883. év elején Budapesten 183, és 103 vidéki városban 244, külföldön 2 hírlap és folyóirat adatott ki magyar nyelven. Ezenkívül megjelent hazánkban idegen nyelvű lap és folyóirat, német nyelven 151, (1883 elején 133); szláv nyelven 53 (1883 elején 53); román nyelven 23, (1883 elején 21); olasz nyelven 5, (1883 elején 4); héber nyelven 2, (1883 elején 2); francia nyelven 3, (1883 elején 3); összesen 237. (1883. évben 219, a magyarokkal együtt 646.) E szerint 12,704 magyarul beszélő egy évre esik egy magyar hírlap, 13,711 németre egy német; 33,782 szlávra egy szláv és 101,034 román ajku egyévre egy román hírlap. Ez időszert tehát Magyarországon megjelent összesen 719 hírlap és folyóirat; ebből 19,034 főre esik egy.

IRODALOM.

A „Budapesti Szemle“ februári füzeté már kikerült sajtó alól. Tartalmas és érdekes dolgozatainak sorát egy magyar főrangú hölgy naplojának ismertetése nyitja meg. Thallóczy Lajostól. A naplót gróf Keglevich Jánosné szül. Zichy Adél grófnő írta 1821-től 1839-ig. A grófné, leánya gróf Zichy Károly államtitkárnek s neje gróf Keglevich János főpohárnok, később magyar királyi udvarmesternek, a század elején divott magyar főúri nedelésben részesült, azaz magyarul nem is tudott s teljesen az udvari légkörben élt. De mikor férje Bars megye adminisztrátora lett s a tapolesányi szép kastélyba vonultak, lassanként a grófné fölfedezi, hogy ő is magyar, az a nyers, nem szálónképes megyei élet megnyeri tetszését s midőn sírjába száll, előre látja, hogy az a nemzet, melyhez tartozik, erősebb, mint hitte. „Valaha szegyletem e nyers tájt, most örülök, hogy abból sarjadztam.“ A napló följegyzései sok érdekes vonást tartalmaznak a huszas és harmincas évek embereiről és eseményeiről. Az eredetiek, tizenkilenc kötetben, gróf Keglevich István nagytapolesányi levlétárában vannak. A következő közleményben Kont Gyula folytatja értekezését „Az elektromosságrol“ s Ballagi Aladár szintén folytatja „1. Frigyes Vilmos porosz király“ című esszéjét folytatja; Földes B. „Tanulmányok népünk élet-

abban az állapotban vannak, a mint Kapistrán hadai elhagyták; még a Dugovics-bástya is megvan. Épségben van még a híres mély kút is, a mely a fellegváról a Duna vízszinég ér, s a melyből spirál alakú uton lóháton hozták fel a vizet. Értekező a kút fenekén a Bárdosi szót látta a sziklába vésvé. Magyar kútmester vagy fogoly neve lehetett. A Száva torkolatánál, az alsó várban még állanak VI. Károly építményei s több kapúnak meg van régi magyar neve (városkapu, vízkapu).

Az értekező e felolvasás végén meleg hangon mondott köszönetet Milán királynak, kinek meghagyására becsátották rendelkezésére ez értekező adatait, s a kit, mint a magyar nemzet özszié igaz barátját a felolvasó s vele együtt a közönség élénken megüljenzett. Értekezőnek különben egészen igénytelen stylusu és szerkezetű, s kissé szaggatott, nem elég tiszta bár meleg hangon felolvasott ismertetését a közepes számú közönség (köztük néhány nagymiveltségű főúri hölgy) érdekel hallgatta végig. A társulat elnöke, Pulszky Ferencz, köszönetet mondott felolvasónak, s figyelmeztetett arra, hogy a Duna két partján kifejlett cultura hasonlított egymáshoz, hogy a magyarhoni és szerbországi archaeologiai adatok egymást kölcsönösen kiegészítik és felvilágosítják, s hogy a jobb Dunaparti országok régészeti ügyei nagy mértékben érdemesek a mi figyelmünkre. Abban a reményben, hogy ebben a véleményben a „Végvidék“ t. olvasói is osztoznak kissé terjedelmesen referáltam ez érdekes felolvasásról.

Budapest.

Dr. H. A.

viszonyairól" cz. statisztikai értekezés kezdetét nyújtja. Szépirodalmi olvasmányul a Pálffy Albert „Anyu és grófné" című regényének folytatásán kívül még két költeményt találunk a füzetben; ezek: „Murány vára", Dalmady Győzőtől és „A patak" Temysontól. Jánosi Gusztáv fordításában. Ampelos az őszi műtárlatot bírálja, az „Ertesítő"-ben pedig bírálatot olvasunk Jókainak „Negyven év visszhangja" című művéről. Az érdekes füzet befejező közleménye Gyulay Pálnak egy „Pulszky Ferenc és a kritika" című polemikus cikke a fölött, hogy Pulszky Ferenc szerint mai nap nincs magyar kritika.

Színészeti tankönyv. Dr. Váradi Antaltól az orsz. színészeti tanoda tanárától ily című könyv jelent meg: Az esztetikai testtartás- és mozgástan kézikönyve, függelékül a Guttman Oszkár műve után készült a színészeti iskola növendékeinek használatára. A tartásról szóló általános megjegyzések után a járásról, ülésről, sat. közöl rövid tájékoztató utmutatást. A mimika című fejezet utasításokkal szolgál az arczjátékra, testmozdulatokra, üdvözlésmódokra stb. A tárgyalt szabályok alkalmazására a polgári életben, szalonban és a színpadon, szintén utasítások vannak benne közölve. Számos ábra is szolgál felvilágosítóul. A könyv Grill Károly udvari könyvkereskedésében jelent meg s ára 1 ft 20 kr.

Az 1885. évi orsz. ált. kiállítás helyi bizottsága.

7. szám
orsz. kiáll. : 1884.

Értesítés.

Folyó hó 8-án 2. sz. a kelt közleményünk kapcsán van szerencsénk a nagyon tisztelt közönségnek tudomására hozni, miszerint az egyszerű térdíjak mellett kiállítás bejelentésekre vonatkozó határidő f. évi hó márczius végeig lón meghosszabbítva.

Felkérjük ennél fogva a. t. cz. kiállítókat, mikép bejelentéseiket legkésőbb 1884. márczius hó 20-ig emitt eszközölni sziveskedjenek.

Kelt Páncsován, 1884. évi január hó 28-án

May Márk
elnök.

Péter Pál
titkár.

HIRDETMÉNY.

A törvényhatósági bizottságnak az 1870 évi XLII. t. cz. 28 és 29 §§. ai értelmében leendő kiégesztése végett a f. hó 4-én 1 sz. a kelt közgyűlési határozat alapján a kiegészítő, illetve pótválasztás 1884 évi február hó 3-án fog, még pedig az első választó kerületre nézve a városi tanács teremben, a második választó kerületre nézve ellenben az alsó városi szerbközségi iskolában (starczovai úton) megejtetni.

Új, az az 6 évre 16 bizottsági tag lesz választandó, mely számból a fennebbi törvény 26 § a szerint a választó kerületek mindegyikére 8 esik.

Pótválasztás utján ellenben az I választó kerületben 1 és a II kerületben 2 bizottsági tag lesz 3 évre választandó.

A törvényhatóságok rendezéséről szóló törvény 35 § ához képest mindkét választó kerületben a választás reggeli 8 órakor fog megújítatni ésesti 6 órakor befejeztetni.

A választás az 187 évi XLII t. cz. 33 § a szerint személyesen beadandó szavazatlappokkal fog történni.

Végül — figyelemmel a sokszor hivatkozott törvény 30 § ára közzététetik, hogy az 1884 évre szóló virilisek névjegyzéke a legtöbb történt összeállítás s jóváhagyás szerint a következő legtöbb adót fizetőket tartalmazza: Poppovits A. E. Weifert Hugo, Weisz Henrik, May Márk, Graff V. Armin, Csuresin Wásza, Krancsevics Athán, Knotz Adolf, Rehák Lukács, Dragicevics Lázár, Gramberg Nándor, Weifert Ignác, Manno György, Gramberg Adolf, Radda J. Mihály, Fischer András, Prohaszka Péter, Zsivanyics Proka, Panajoth Pál, Kohn Mór, Rie-

ger Ignác, Vaszilyevics Szilárd, Bachmann Antal, Heiser József, Nikolits Bogolyub, Graff János Pál, Dr. Gadyanszky Lyubomir, Bauer Ferenc, Krancsevics Mihály, Wittig-schlager Károly, Wiedmann Mihály, Fischgrund Adolf, Pollatschek Lajos, és Weifert Gusztáv.

Kelt Páncsován tíf. város tanácsánál 1884 évi január hó 5-én

Christtian A.
polgármester.

Felelős szerkesztő: **Wigand János.**

Főmunkatárs: Dr. **Fináczy Ernő.**

Kiadótulajdonosok:

Wigand János és a „Beck & Koszanic" cég.

HIRDETÉSEK.

12953 szám

tlkvi 1883.

Árverési hirdetmény.

A páncsovai kir. törvényszék mint tlkvi hatóság részéről ezennel közliré tétetik, hogy Polatschek Lajos páncsovai lakos végrehajthatónak Stojakov Proka, Aron Ilia, Draginja Jana és Piada végrehajtást szenvedtek elleni 184 frt. tőkekövetelés ennek 1878 évi november hó 21-ik napjától járó 6% kamatai 109 frt. perbeli 12 frt. 70 kr. végrehajtás kérés 12 frt. 80 kr. megállapított jelenlegi és még felmerülendő költségeknél kielégítése végett 1884 évi február hó 28-ik napjának délelőtti 9 órakor az illancsai község házában az ezen törvényszék területén fekvő Illancsa községe 1138 sz. tljkben foglalt következő ingatlanok u. m. 105 hz. sz. a 4²⁵³ hold I oszt. szántó 436 frt. 50 kr. — 105 hzsz. 2⁵⁰⁰ hold I szántó 262 frt. 50 kr. — 256 hzsz. 1 hold szántó 105 frt. 85 kr. hzsz. a 1000□-öl I oszt. kaszáló 66 frt. — 201 hr. sz. alatt 300□-öl gyümölcskert 29 frt. 50 kr. 54 hzsz. a 1²⁴⁰ hold szőlő 966 frt. é. 79 hzsz. a 256□-öl szőlő 134 frt. ezennel megállapított kikiáltási ár mellett külön külön el fog árvereztetni és akkoron magasabb ígélet hiányában a kikiáltási áron alól is elfognak adatni.

A venni szándékozók kötelenek a kikiáltási árnak 10% át készpénzben vagy óvadékképesnek nyilvánított értékpapirokban bánatpénzül letenni.

Kelt a páncsovai kir. törvényszék mint tlkvi hatóságnak 1883 év november hó 20-án tartott üléséből.

Lemberger,
jegyző.

1—1

Hergloz,
elnök.

998. szám

P. 1873

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881-évi LX. t. cz. 102 § a értelmében ezennel közliré teszi, hogy az alibunári kir. járásbíró-ság 998/P. végzése által a károlyfalvi takarékpénztár végrehajtható javára **Mundria Vásza, Muszta Péter, Muszkán Péter,** ellen 63 frt. tőke, ennek 1877 év május hó 1 napjától számítandó 6% kamatai 13⁰⁰, váltódíj és eddig összesen 56 frt. 13 kr. per-költség követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróilag lefoglalt és 400 frt. krra becsült 15 m: mázsa félbúza, 2 kocsi, 4 ló, 2 disznó és kukoricából álló ingóságok nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a 998. 1883. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a hely színén vagyis Petrovoszelon a község házában

leendő eszközzésére 1884-ik év Február hó 13-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók ezen-ol megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881-évi LX. t. cz. 107 §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alól is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881-évi LX. t. cz. 108 §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Alibunárott 1884. -ik év január hó 30-napján.

Szekesán János,
kir. bírós. végrehajtó.

14578 szám

tlkvi 1883.

Árverési hirdetmény.

A páncsovai kir. tszék mint telekvi hatóság részéről ezennel közliré tétetik, hogy a bánátujfalvi kir. jbiróságnak 1883 évi 1271 bft sz. a megkeresésére a B. T. K. 27-§ megsabott czélokra behajtható 25 frt. pénzbüntetés és jár. kielégítése miatt Oslyanacz Péter végrehajtást szenvedett dollovai lakos ellen 1884 évi Márcz. hó 31-ik napjának d. e. 9 órakor Dollova község házában — az ezen törvényszék területén fekvő a dollovai községi 1437 számú telek-jegyzőkönyvben foglalt következő ingatlanok u. m. 380 hr. sz. a I dülő 1 hold II oszt. szántó 90 frt. ugyanott 386 hr. sz. a dülő 1 hold II oszt szántó 90 frt. és 380 hr. sz. a 3 dülő 1 hold II oszt. szántó 90 frt. — ezennel megállapított kikiáltási ár mellett el árvereztetni és akkoron magasabb ígélet hiányában a kikiáltási áron alól is el fognak adatni.

A venni szándékozók kötelesek a kikiáltási árnak 10% át készpénzben vagy óvadékképesnek nyilvánított értékpapirokban bánatpénzül letenni.

Kelt a páncsovai kir. törvényszék mint tlkvi hatóságnak 1883 évi Deczember hó 24-ik napján tartott üléséből.

Lemberger
jegyző.

1—1

Hergloz
elnök.

14955 szám

tlkvi 1883.

Árverési hirdetmény.

A páncsovai kir. tszék mint tlkvi hatóság részéről ezennel közliré tétetik, hogy a torontálmegyei árszéknek végrehajthatónak kérelmére 20 frt. tőkekövetelés 17 frt. 10 kr. perbeli eddig megítelt 12 frt. 15 kr. végrehajtási, valamint ezen árverési kérvény után megállapított 5 frt. költség behajtása végett Georgievits Mátyás uzdini lakos végrehajtást szenvedőnek lefoglalt és az uzdini község 1255 tljkönyvi lapon felvett következő ingatlanai végrehajtási árverés alá kerülnek: n. m. a 153 összeirási számú háznak 800□-öl belteleknek és 100□-öl gyümölcskertnek %, (egy nyolezad) része összesen 157 frt. 25 kr. becsértékben. Az árverésnek a megállapított árverési feltételek szerinti megtartására 1884 évi márczius hó 3. napjának délelőtti 9 órája az uzdini község házában határnapul tűztetik ki. Az árverésre kített ingatlanok magasabb ígélet hiányában a fent érintett határnapon becsáron alól is a legtöbbet ígérőnek eladatni fognak. A kikiáltási ár elárverezendő ingatlanok becsértéke, annak 10% pedig a bánatpénzt képezi.

Páncsován a kir. tszéknek 1883 évi november hó 26-án tartott tlkvi üléséből.

Buday,
jegyző.

1—1

Hergloz,
elnök.